



provincie **HOLLAND**  
**ZUID**

**STATEN**

**Lid Gedeputeerde Staten**

J. Baljeu

Contact  
070 - 441 86 88  
[j.baljeu@pzh.nl](mailto:j.baljeu@pzh.nl)

Postadres Provinciehuis  
Postbus 90602  
2509 LP Den Haag  
T 070 - 441 66 11  
[www.zuid-holland.nl](http://www.zuid-holland.nl)

Provinciale Staten

Datum **24 MEI 2019**

Ons kenmerk

-

Uw kenmerk

Bijlagen

Onderwerp

Beantwoording technische vragen Jaarstukken 2018  
deel 3

Geachte heer, mevrouw ,

Via de Griffie zijn technische vragen ontvangen over de Jaarstukken 2018. U heeft eerder al antwoorden deel 1 en 2 ontvangen. In onderstaand tabel is deel 3 van de beantwoording opgenomen. De beantwoording van de vragen 55,87 en 103 volgen nog.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd

Hoogachtend,

J. Baljeu



nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
20	14-5 Inloopsessie	VVD	Op pagina 223 zijn incidentele lasten (en baten) opgenomen voor dagelijks en planmatig beheer en onderhoud. Aangezien onderhoud in de basis structureel is is het de vraag welke kosten als incidenteel zijn verantwoord en op basis van welke criteria.	Onderhoud is structureel voorzien in de begroting. Incidentele baten en lasten hangen samen met het werk wat de provincie uitvoert voor derden. Voorbeelden hiervan zijn de gladheidsbestrijding, objectbediening, onderhoud beweegbare kunstwerken. Daarnaast worden aan de taken 2-1-1 en 2-1-2 incidentele middelen beschikbaar gesteld voor specifieke opgaven. In 2018 betrof dit het overdragen van wegen aan andere overheden.
47	21-5	VVD	Waar kunnen inwoners informatie vinden over de samenwerking van PZH en het Europees project FRAMES?	Informatie over FRAMES is te vinden op deze website <a href="https://northsearegion.eu/frames#">https://northsearegion.eu/frames#</a>
48	21-5	VVD	Is de omgeving Alblasserwaard en Vijfheerenlanden betrokken bij de pilot behorende bij het programma FRAMES?	Het FRAMES (Flood Resilient Areas by Multi LayEr Safety) project in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden richt zich op overheden in het gebied. Wij werken hiervoor samen met de gemeenten, waterschap en veiligheidsregio.
49	21-5	VVD	Op de onderdelen die bijdragen aan bescherming tegen overstromingen en wateroverlast kan je streefwaarden benoemen waarbij wettelijke normen de basis zijn. Er zijn immers wel doelen en kaders gesteld voor het actualiseren van de overstromingsrisicokaarten, maar waarom zijn er geen effectindicatoren geformuleerd?	De overstromingsrisicokaarten zijn een handrijking. De waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen en het tempo waarin de maatregelen worden uitgevoerd.
50	21-5	VVD	Waarom zijn er geen dijkversterkingsprogramma's ter goedkeuring aan de PZH aangeboden vanuit de waterschappen?	Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) is een programma van de waterschappen en het Rijk waarin de volgorde van dijkversterkingen wordt bepaald aan de hand van de urgentie. In dit programma wordt de MIRT-systematiek toegepast. Afgelopen jaar waren er geen dijkversterkingsplannen die in de goedkeuringsfase zitten. Wel zijn er projecten in voorbereiding. De waterschappen stellen de plannen op.
51	21-5	VVD	Wat gaat er gebeuren als een gemeente de gevolgen van de klimaatverandering op kaart	In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie hebben de overheden met elkaar afgesproken om na het in beeld brengen van de kwetsbaarheden (stresstesten) te komen tot een strategie en een uitvoeringsprogramma,

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			heeft gezet? Heeft dit een vervolg en wie monitort dat?	meekoppelkansen te benoemen en dit te borgen in hun (omgevings-)beleid. De informatie van de atlas wordt zowel door gemeenten als door onszelf gebruikt om die vervolgstappen de komende periode te gaan maken. B. De Deltacommissaris monitort de voortgang. Per DPRA-werkregio (samenwerkende gemeenten) wordt jaarlijks een voortgangsrapportage opgesteld en aan de Deltacommissaris toegezonden. De PZH faciliteert dit samen met de waterschappen. Er zijn 7 DPRA-werkregio's in Zuid-Holland. De DPRA-voortgangsrapportage is onderdeel van het nieuwe Deltaprogramma dat jaarlijks op prinsjesdag verschijnt.
52	21-5	VVD	Kunt u aangeven wanneer en welke stappen er worden gezet nu er een "Convenant klimaat-adaptief bouwen" overeengekomen is? Wat is de rol van de PZH?	In het najaar worden de eerste producten op geleverd en afspraken gemaakt over borging in ieders beleid. Provincie is initiator en aanjager van dit proces.
53	21-5	VVD	De realisatie van het programma 'weerkrachtig Zuid Holland' is 74% . Kunt u een toelichting geven van de oorzaak van deze onderuitputting?	Het percentage 74% is een boekhoudkundig resultaat-verschil, De daadwerkelijke onderuitputting is 78% op de lasten. Deze staan op pagina 33 omschrijven per onderwerp.
54	21-5	VVD	Wanneer is de meetwaarde 2018 voor paragraaf 1.2 beschikbaar?	Het gaat hier om de uitkomsten van de monitoringsronde 2018/2019 'KRW Chemie-toets'. Uiterlijk eind 2019 zijn deze bekend, en worden deze ook gedeeld.
55	21-5	VVD	Wat is de status van de 5 gebiedsgesprekken die zijn gevoerd met de drinkwaterbedrijven?	Volgt zsm
56	21-5	VVD	Hoeveel meldingen heeft de omgevingsdienst ontvangen over onveilige zwemlocaties? Hoeveel zwemlocaties op de lijst zwemseizoen 2018 zijn als onveilig aangemerkt? Hoe verhoudt zich dit met de lijst van 2017?	De omgevingsdienst Midden-Holland voert elk jaar veiligheidsonderzoeken uit op officiële zwemlocaties. In de loop der jaren is dit onderzoek specifiek en gedetailleerder geworden ten opzichte van voorgaande jaren en komen er meerdere constatering uit. Het veiligheidsonderzoek van 2019 is nog in volle gang (65% tot nu toe onderzocht). Hieronder per jaar de aantallen met de volgende toelichting:

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
				<p>- waterbodem onveilig = constateringen zoals kuilen, steilheid talud, zuigende bodem</p> <p>- overig = constateringen zoals slecht onderhoud, stenen onbestendig in badzone e.d.</p> <p>2017</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- waterbodem onveilig: 2</li> <li>- overig: 2</li> </ul> <p>2018</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- waterbodem onveilig: 17</li> <li>- overig: 16</li> </ul> <p>2019</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- rapportage nog niet gereed;</li> <li>- tot nog toe onveilige waterbodem: 6</li> <li>- tot nu toe overig: 5</li> </ul> <p>Er is een verschil te zien in de aantallen van 2017 en 2018. Doordat de onderzoeken specifiek en gedetailleerder zijn geworden, zijn er in 2018 een groter aantal onveilige locaties geconstateerd dan in 2017.</p> <p>De omgevingsdienst Midden-Holland neemt bij al deze locaties direct contact op met de beheerder. De constateringen worden gezamenlijk besproken. Het ontstaan van de onveilige waterbodems komt voor een groot gedeelte voort uit onderhoud op de zwemlocatie. Na werkzaamheden op de zwemlocatie</p>

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord																						
				(bv.storten nieuw zand e.d.) ontstaan dit soort problematieken.																						
57	21-5	VVD	Wat zijn de wettelijke grenswaarden van fijnstof voor onze PZH?	<p>De wettelijke grenswaarden voor PM10 fijn stof zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Jaargemiddeld 40 microgram/m3</li> <li>- Daggemiddeld 50 microgram/m3 met maximaal 35 overschrijdingen</li> </ul> <p>De wettelijke grenswaarde voor PM2,5 is</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Jaargemiddeld 25 microgram/m3</li> </ul> <p>Het gaat om Europese grenswaarden die in alle EU landen gelden.</p>																						
58	21-5	VVD	Welke gemeentelijke knelpunten waren er bij het behalen van de stikstofdioxide doelen 2016? Zijn hierbij schadelijke effecten gemeten voor de natuur, het milieu en volksgezondheid?	<p>In dit overzicht de stikstofdioxide knelpunten uit 2016:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left;">stikstofdioxide knelpunten</th> <th style="text-align: left;">2016</th> </tr> <tr> <th style="text-align: left;">Plaats</th> <th style="text-align: left;">Straat (aantal punten)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Rotterdam</td> <td>'s-Gravendijkwal (1)</td> </tr> <tr> <td>Rotterdam</td> <td>Schieweg (3)</td> </tr> <tr> <td>Rotterdam</td> <td>Coolsingel (7)</td> </tr> <tr> <td>Rotterdam</td> <td>Blaak (1)</td> </tr> <tr> <td>Rotterdam</td> <td>Doklaan, Maastunnel (2)</td> </tr> <tr> <td>Rotterdam</td> <td>Rochussenstraat (1)</td> </tr> <tr> <td>Rotterdam</td> <td>Boezemlaan (1)</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Den Haag</td> <td>Raamweg (4)</td> </tr> </tbody> </table> <p>voor infecties.</p> <p>Er zijn geen metingen verricht naar schadelijke effecten. Volgens de Gezondheidsraad veroorzaakt blootstelling aan stikstofdioxide een verminderde longfunctie, een toename van luchtwegklachten, astma-aanvallen en een verhoogde gevoeligheid</p>	stikstofdioxide knelpunten	2016	Plaats	Straat (aantal punten)	Rotterdam	's-Gravendijkwal (1)	Rotterdam	Schieweg (3)	Rotterdam	Coolsingel (7)	Rotterdam	Blaak (1)	Rotterdam	Doklaan, Maastunnel (2)	Rotterdam	Rochussenstraat (1)	Rotterdam	Boezemlaan (1)			Den Haag	Raamweg (4)
stikstofdioxide knelpunten	2016																									
Plaats	Straat (aantal punten)																									
Rotterdam	's-Gravendijkwal (1)																									
Rotterdam	Schieweg (3)																									
Rotterdam	Coolsingel (7)																									
Rotterdam	Blaak (1)																									
Rotterdam	Doklaan, Maastunnel (2)																									
Rotterdam	Rochussenstraat (1)																									
Rotterdam	Boezemlaan (1)																									
Den Haag	Raamweg (4)																									
59	21-5	VVD	In 2013-2018 is er 96 km stil asfalt gelegd. Wat was het streven aan stil asfalt voor deze periode?	<p>In het Actieplan 2013-2018 was het streven ca. 60 km stil asfalt te leggen (of vergelijkbare geluidsmaatregelen te nemen) op geprioriteerde wegen, wanneer op die wegen onderhoud zou plaatsvinden. De 96 km stil asfalt is deels op geprioriteerde en deels op niet-geprioriteerde wegen gerealiseerd.</p>																						

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
60	21-5	VVD	<p>Waarom is de Zuid-Hollandse aanpak Zeer Zorgwekkende Stoffen een landelijk voorbeeld? Waarin maakt u het verschil?</p>	<p>Binnen de Europese en nationale kaders zijn de provincies WABO bevoegd gezag voor grote(re) bedrijven. Bedrijven zijn op basis van deze kaders gehouden het bevoegd gezag te informeren over het gebruik van ZZS en vijfjaarlijks te rapporteren over de wijze waarop zij inhoud geven aan het minimaliseren van emissies en lozingen. Voor de meeste bedrijven betekent dit dat wettelijk een eerste rapportage verplicht is voor 1 januari 2021.</p> <p>Naar aanleiding van de casus Chemours en ervaringen met het PGS traject heeft de provincie Zuid Holland in 2017 besloten tot een actieve uitvraag naar gebruik en emissies van ZZS. De rechtsgrond voor deze uitvraag, de op te vragen data, de benadering van bedrijven, de beoordeling van verkregen informatie en de omgang met de resultaten (in relatie tot vergunningverlening en handhaving) zijn hiertoe samen met de DCMR ontwikkeld. De DCMR heeft deze eerste uitvraag onder chemiebedrijven in opdracht van de provincie uitgevoerd. Op 25 april 2018 hebben alle provincies toegezegd tot een actieve ZZS-uitvraag naar de lucht en water waarbij, op verzoek van de staatssecretaris, ook pZZS betrokken wordt. Provincies hebben afgesproken deze uitvraag te voltooien op 1 januari 2021. De provincies hanteren voor deze uitvraag de in Zuid Holland gehanteerde rechtsgrond, vragen naar de zelfde data (die inmiddels landelijk worden vastgelegd in een database die het RIVM beheert). De feitelijke programmering is een verantwoordelijkheid voor de afzonderlijke provincies. De andere provincies zijn in 2019 veelal met een eerste pilot begonnen. De provincie Zuid Holland zal haar derde uitvraag voor de zomer uit doen gaan en zal daarmee in 3 stappen de uitvraag onder 120 relevante bedrijven hebben voltooid (in 2020 volgt een veegactie).</p> <p>De provincie Zuid Holland hanteert – in afzonderlijke casuïstiek - een consequente interpretatie van de landelijke handhavingsstrategie en stelt – bij nieuwe activiteiten en investeringen – aan bedrijven nadrukkelijk de vraag waarom zij Zeer Zorgwekkende stoffen willen lozen; de consequente vraag naar alternatieven of bij gebruik van ZZS naar gesloten systemen zet bedrijven aan het denken en activeert hun om hun verantwoordelijkheid te nemen.</p> <p>Vanaf onze tweede uitvraag (in 2018) is deze gelijktijdig gedaan en afgestemd met de uitvraag door de</p>

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
				<p>waterkwaliteitsbeheerders. De waterkwaliteitsbeheerders zijn bevoegd gezag op de Waterwet en zien toe op directe lozingen.</p> <p>De resultaten van de eerste uitvraag gaven geen aanleiding handhavend op te treden en hebben wel geleid tot ambtelijke bijstelling van vergunningen en – verzoeken tot – nieuwe vergunningaanvragen. De leerervaringen In Zuid Holland worden gedeeld met de andere bevoegde gezagen en uitvoerende diensten.</p> <p>Het belang van een integrale benadering van dit vraagstuk, het belang van een gecoördineerde aanpak door de bevoegde gezagen, en het belang van tijdig activeren van de zorgplicht van bedrijven in combinatie met consequent toezicht en handhaving waren recent onderdeel van het Algemeen Overleg ( 16 mei 2019)</p>
61	21-5	VVD	Wat gaat u doen om niet meer boven de doelstelling te komen als het gaat om blootgestelde personen aan risicovolle activiteiten?	<p>Wij geven uitvoering aan het beleid op het gebied van externe veiligheid. Hierbij geldt als strategisch beleidsdoel: een veiliger Zuid-Holland door de kans te minimaliseren dat grote groepen mensen slachtoffer worden van ongevallen met gevaarlijke stoffen. Wij werken dit doel uit in de volgende operationele doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Reduceren van risico's aan de bron</li> <li>• Clusteren van risicovolle activiteiten (met het vaststellen in 2018 van de herziene veiligheidscontour Eemhaven en Distripark Albrandswaard is deze operationele doelstelling afgerond. Veiligheidscontouren zorgen voor clustering van risicovolle activiteiten, waarmee deze ruimtelijk worden gescheiden van kwetsbare functies, zoals bijvoorbeeld wonen.)</li> <li>• Verantwoord combineren van risicovolle activiteiten en (beperkt) kwetsbare objecten</li> <li>• Nemen van maatregelen bij de ontvanger</li> <li>• Professionaliseren van de uitvoering (door de verantwoordelijke organisaties)</li> </ul> <p>Zie ook de GS brief Tussenevaluatie Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid: <a href="https://staten.zuid-holland.nl/DMS Import/Statencommissie Verkeer en Milieu VenM/2018/Verkeer en Milieu 7 maart 2018/Opening_procedurevergadering/Ingekomen_stukken/Stuknr_639327840.org">https://staten.zuid-holland.nl/DMS Import/Statencommissie Verkeer en Milieu VenM/2018/Verkeer en Milieu 7 maart 2018/Opening_procedurevergadering/Ingekomen_stukken/Stuknr_639327840.org</a></p>
62	21-5	VVD	Wat gebeurt er met de uitkomsten van het project Citizen Science?	<p>Citizen Science richt zich op luchtkwaliteit De resultaten worden geüpload naar de RIVM-website SamenMeten.nl. Samen met burgers analyseert en verklaart de DCMR de meetwaarden.</p>

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
63	21-5	VVD	Wat zijn diffractoren?	Diffractoren zijn naast de weg geplaatste stenen of metalen elementen met een zodanig gleufpatroon dat, door interferentie, weggeluid naar boven toe wordt afgebogen. Het weggeluid komt daarmee niet allemaal op de gevel, maar gaat deels over de bebouwing heen.
64	21-5	VVD	Wanneer wordt de notitie Stiltegebieden besproken in de PS?	Het bespreken van de notitie Stiltegebieden in PS is aan PS zelf. De notitie is door GS toegezonden aan PS en beschikbaar voor agendering wanneer PS daar ruimte toe ziet.
65	21-5	VVD	Wat zijn de extra kosten van de extra ambitie CLINSH in de Begroting 2018?	Voor de begroting 2018 is € 700.000 extra budget toegekend om aan de overeenkomst met de Europese Commissie te kunnen voldoen. Hiervan is € 690.618 aangewend om een extra aanbestedingsronde uit te voeren. Deze was noodzakelijk om voldoende schepen in het project op te nemen.
66	21-5	VVD	Hoe komt het verschil begroot vs realisatie voor PR1 Omgevingsveiligheid?	De Impuls Omgevingsveiligheid is een landelijk programma. De provincie Zuid-Holland heeft hiervoor de kassiersfunctie. Dit houdt in dat de provincie de IOV-middelen doorzet naar de decentrale overheden betrokken bij dit programma. De voornaamste reden voor het verschil tussen begroot en realisatie is de vertraging van het project Vernieuwing van de Gemeenschappelijke Inspectie Ruimte van het deelprogramma Besluit risico zware ongevallen (Brzo). De middelen hiervan worden ingezet in 2019. Ook een aantal kleinere onderbestedingen worden in 2019 ingezet. Besluitvorming over de inzet van IOV-middelen vindt plaats in het Bestuurlijk Omgevingsberaad. Dit is een overleg van vertegenwoordigers van IPO, VNG, Unie van Waterschappen en verschillende ministeries.
67	21-5	VVD	De machtiging voor aanbesteding Tjalmaweg is gestart in 2018. Maakt dit onderdeel uit van de daarvoor genoemde aanbesteding in Leiden?	Nee, de aanbesteding voor de snelfietsroute door Knoop Leiden West is onderdeel van het hoofdcontract van het project Rijnlandroute. De aanbesteding van de Tjalmaweg is een apart contract.
68	21-5	VVD	Er zijn ook extra fietskluizen en Fietsenstallingen aangebracht met name in Voorschoten. Het rijk maak ook Prorail zijn eveneens partijen die investeren in het plaatsen van stallingen en fietskluizen.	Voorzieningen die bijdragen aan de overstap van fiets, auto en regionaal OV op de (NS-) trein zijn van oudsher een gedeelde verantwoordelijkheid van rijk en decentrale overheden. In het bestuursakkoord fietsparkeren van 2016 is deze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid bekrachtigd. Als uitwerking van dit akkoord hebben wij voor onze provincie onderzocht waar uitbreiding van fietsparkeervoorzieningen noodzakelijk is. De kosten voor uitvoering draagt Prorail via middelen van het



nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			Wanneer wordt de Provincie betrokken bij het plaatsen van deze voorzieningen? Zijn de partijen Prorail en rijk niet de eerste verantwoordelijken?	Rijk samen met een investeringsbijdrage van Zuid-Holland. De gemeenten hebben ten slotte een belangrijke verantwoordelijkheid in de handhaving en het beheer van de openbare ruimte.
69	21-5	VVD	Er wordt ingezet op waterstofbussen. Andere busmaatschappijen zetten in op elektrisch rijden. Worden deze ontwikkelingen eveneens door de provincie gevolgd?	Ja. Zo rijden sinds april 12 elektrische bussen in Leiden, concessie Zuid-Holland Noord (Arriva), en wordt dit in september met nog eens 11 bussen uitgebreid zodat er dan 23 elektrische bussen rijden in Leiden. Ook het stadsvervoer binnen Dordrecht en Gorinchem, concessie DMG (Qbuzz), wordt sinds 1 april 2019 elektrisch uitgevoerd.
70	21-5	VVD	Binnen de verschillende openbaar vervoer concessies zijn ook verschillende bedragen voor de tarieven per kilometer. Kan er in gezamenlijkheid met o.m. de MRDH naar een tarief per kilometer worden gegaan?	Ja, technisch kan dit. Maar elke vervoersautoriteit stelt zelf de tarieven vast voor de door haar uitgegeven concessies. De tarieven in de MRDH zijn de bevoegdheid van de MRDH en daar gaan wij als provincie niet over, net als dat de MRDH niet gaat over de tarieven binnen onze concessies. De tarieven bepalen voor een groot deel de opbrengsten van de vervoerder. Aanpassing van de tarieven in bestaande concessies heeft hier invloed op. In de concessievoorschriften is vastgelegd waar de vervoerder van mag uit gaan. Als door de vervoersautoriteiten één gezamenlijk tarief wordt vastgesteld en hiermee de tarieven naar beneden zouden gaan is er eventueel compensatie voor de vervoerder nodig. PZH heeft dit, voor haar eigen concessies, de afgelopen jaren gedaan, doordat PS hiervoor middelen beschikbaar heeft gesteld.
71	21-5	VVD	Kunt u aangeven waardoor- of waarmee vergroting en/of versnelling van uitvoering van stimulatieprojecten ten behoeve van de prioritaire- dan wel overige clusters gerealiseerd kan worden?	De provincie Zuid-Holland kent een diverse economie waarin alle negen nationale economische topsectoren aanwezig zijn. De provincie versterkt clusters van deze sterke Zuid-Hollandse (top)sectoren door in te zetten op innovatie. Dit doet de provincie via verschillende instrumenten, zoals ondersteuning van innovatieve MKB-ers binnen de topsectoren (via de subsidieregeling MIT), het stimuleren en ondersteunen van de totstandkoming en het onderhouden van netwerken van overheden, bedrijven en kennisinstellingen binnen deze (top)sectoren en hun cross-overs (via de subsidieregeling RNIZ), het ondersteunen van fysieke en niet-fysieke innovatiemilieus binnen en tussen clusters, zoals campussen, Fieldlabs, pilot plants en proeftuinen (via de subsidieregeling Campussen Zuid-Holland en EFRO Kansen voor West II), en via het opzetten van specifieke innovatieprogramma's (zoals SMITZH). Daarnaast is de regionale Ontwikkelingsmaatschappij InnovationQuarter opgericht om het innovatieve vermogen van

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
				Zuid-Hollandse clusters beter te ontsluiten. Vergroting en/of versnelling van de ontwikkeling van clusters kan gerealiseerd worden door deze instrumenten te behouden en waar mogelijk verder uit te bouwen.
72	21-5	VVD	Is de inzet van alertheidsbudgetten een extra stimulans gebleken om zaken te concretiseren, dan wel te bespoedigen?	Ja, dat is over het algemeen wel het geval gebleken. Hiermee worden een aantal (nieuwe) projecten mee opgepakt en mee doorgezet. Deze projecten zijn door de regio's voorgesteld en worden daar ook ondersteund.
74	21-5	VVD	Is de inzet van alertheidsbudgetten een instrument om vergroting/versnelling van uitvoering van stimulatieprojecten ten behoeve van de prioritaire- dan wel overige clusters te realiseren?	Ja, zie ook antwoord 72
75	21-5	VVD	Is door inzet van diverse stimulatiereregelingen en subsidies al een verbetering in samenwerking tussen clusters, dan wel binnen cluster herkenbaar?	<p>Met de regeling Regionale Netwerken voor Innovatie Zuid-Holland (RNIZ) wil de provincie het organiserend vermogen versterken van regionale netwerken die zijn gericht op innovatie. De provincie zet middelen in voor de ontwikkeling van regionale netwerken gericht op innovatie, bestaande uit samenwerkende bedrijven, en waar relevant ook kennisinstellingen en/of overheden. Door krachten te bundelen stimuleren we dat mogelijkheden voor innovatie worden gesignaleerd en verkenden dat informatiedeling en samenwerking wordt gestimuleerd. Dat gebeurt in netwerken als Medical Delta, Maritime Delta, Holland Instrumentation, iTanks, HSD en Smart Port. De netwerken organiseren veel gerichte bijeenkomsten waar bedrijven concrete innovatie ideeën presenteren en daarvoor partners en klanten zoeken. Ook de nadruk op samenwerking leidt zichtbaar tot nieuwe innovatieprojecten. De volgende stap die we als provincie voorbereiden is de netwerken aan elkaar te koppelen om de synergie tussen netwerken te vinden.</p> <p>Daarnaast stimuleren we met de MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) ZH bij de R&amp;D samenwerkingsprojecten (dit is altijd een samenwerkingsproject van minimaal 2 MKB-ers) ook samenwerkingen tussen bedrijven uit de verschillende clusters en zien we veel projecten die meer dan 1 cluster raken en sectoroverstijgend zijn. Projecten krijgen zelfs een hogere score als er met onconventionele clusters unieke combinaties worden gemaakt.</p>
76	21-5	VVD	In hoeverre is er in de stimulatie regelingen	In de regeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT) ZH is opgenomen dat bij de berekening van

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			een verdeling over de looncomponent en niet-looncomponent in geval van ondersteuning van private R&D uitgaven, en herkent u het beeld van het grotere percentage uitgaven in de niet-looncomponent voor private R&D ook nog voor 2018?	de subsidiabele kosten het uurtarief maximaal € 60,00 is. Dit vaste-uurtarief-systeem is een standaardmethode om de hoogte voor subsidie in aanmerking komende kosten te berekenen. Het vaste uurtarief is een vergoeding voor de loonkosten/arbeidskosten en de indirecte-, of overheadkosten van de organisatie, bijvoorbeeld huisvestingskosten, kosten van kantoorapparatuur en kosten van binnenlandse reizen voor werkoverleg. Overigens subsidiëren we met deze regeling altijd maximaal 35% van de totale (subsidiabele) projectkosten. De regeling stelt geen eisen tussen een verdeling van looncomponenten en niet-looncomponenten. De MIT R&D aanvragen bevatten vaak een groot deel aan looncomponent omdat de ondernemer het onderzoek (vaak) zelf uitvoert, maar daarnaast uiteraard ook kosten voor materiaal e.d.
77	21-5	VVD	Kunt u de opgaande lijn in de groter wordende rol van regionale inzet bij het binnenhalen van buitenlandse investeringen voor 2018 bevestigen?	Ja. InnovationQuarter speelt een steeds grotere rol bij het binnenhalen van buitenlandse investeringen. In 2015 begeleidde team Foreign Investments 28 buitenlandse bedrijven bij vestiging, verhuizing of uitbreiding in Zuid-Holland. In 2016 waren dat 35 bedrijven, in 2017 groeide dit naar 50 bedrijven en in het afgelopen jaar werden 53 bedrijven geassisteerd.
78	21-5	VVD	Is de rol van de regionale partners in de totstandkoming van de buitenlandse investeringen in 2018, ten opzichte van het Netherlands Foreign Investments Agency (NFIA) te kwantificeren in percentage?	Ja. De NFIA was in 2018 de bron (leadsources) voor 19 van de in totaal 53 buitenlandse bedrijven die door InnovationQuarter geassisteerd werden. Dat is 36% van het totaal; 64% van de projecten kwam uit het eigen netwerk of door eigen acquisitie activiteiten in het buitenland.
79	21-5	VVD	In hoeverre heeft het NFIA een rol gespeeld in de genoemde resultaten op basis van activiteiten van InnovationQuarter over 2018, t.w. een additioneel privaat vermogen van circa Euro 500 miljoen en additioneel circa 4.000 fte hoogwaardige arbeidsplaatsen (jaarverslag 2018, pagina 74) en indien van toepassing, valt deze rol van het NFIA te kwantificeren in percentage(s)?	Genoemde cijfers zijn een optelsom van de resultaten van alle onderdelen van InnovationQuarter in de afgelopen drie jaar. De NFIA speelt echter alleen een rol bij de resultaten van het onderdeel Foreign Investments. In de afgelopen drie jaar assisteerde InnovationQuarter in totaal 138 bedrijven. Deze bedrijven spraken de verwachting uit 3.047 arbeidsplaatsen in Zuid-Holland te creëren en een totaal van €388,1 miljoen aan nieuwe investeringen in de provincie te zullen doen. De NFIA was de bron (leadsources) voor 43 van de in totaal 138 geassisteerde buitenlandse bedrijven en daarmee goed voor 29,6% van het totaal aantal te verwachten arbeidsplaatsen en voor 59,46% betrokken bij nieuwe investeringen door deze bedrijven in Zuid-Holland.

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
80	21-5	VVD	In 2018 is een subsidieregeling opgesteld. Er zijn circa 30 aanvragen gehonoreerd. Kan worden aangegeven hoeveel aanvragen zijn binnengekomen?	Er zijn 35 aanvragen ingediend. 30 zijn er gehonoreerd, 5 zijn er geweigerd. Bijvoorbeeld omdat de uit te voeren activiteiten niet passend waren binnen de bestedingsdoelen (zie antwoord onder 81) of omdat meerdere aanvragen zijn ingediend voor 1 centrumgebied. De subsidieregeling stelt dat slechts 1 aanvraag per centrumgebied toegekend kan worden
81	21-5	VVD	Er zijn acties gestart ter bestrijding van winkelleegstand. Deze vonden plaats in Bodegraven en Oud-Beijerland. Tot welke resultaten heeft dit geleid? Komen er meer winkelcentra in aanmerking voor deze acties?	In 2018 konden gemeenten, winkeliers- en ondernemersverenigingen en stichtingen voor het eerst subsidie aanvragen via de Subsidieregeling planvorming detailhandel Zuid-Holland om de kwaliteit en het functioneren van winkel- en centrumgebieden te verhogen. Bestedingsdoelen zijn het verbeteren van de onderlinge samenwerking, het doen van onderzoek naar het terugdringen van winkelleegstand (o.a. door transformatie naar andere functies), het compacter maken van kernwinkelgebieden en sanering van verspreid liggend aanbod. In 2018 is aan 30 projecten subsidie toegekend. De subsidieregeling wordt in de tweede helft van 2019 wederom opengesteld. De projecten Bodegraven en Oud-Beijerland zijn uitgevoerd binnen een ander project: Slim Ruimtegebruik. Doel van het project is het terugdringen van de winkelleegstand in het centrum van Bodegraven en Oud-Beijerland. Uitgangspunt hierbij is het compacter maken van het winkelcentrum en het verplaatsen van winkels uit aanloopstraten naar het centrumgebied, waardoor het centrum vitaler kan worden. Hierbij werkt de gemeente samen met de provincie, het Kadaster en vastgoedmakelaren. In deze centra is de leegstand inmiddels teruggelopen. Deze aanpak kan ook van toepassing zijn op andere gemeenten. Met diverse gemeenten vindt daartoe overleg plaats.
82	21-5	VVD	Het nieuwe Westland CV (ONW). Dit is een publiek private samenwerking tussen gemeente Westland, Hoogheemraadschap Delfland en BNG. Welke rol speelt de provincie hierin? De laatste zin (pagina 82) staat hier nogal verloren. Kan hier een nadere korte toelichting worden gegeven?	Om in het verleden gemotiveerde redenen is de provincie deelnemer geworden in de samenwerking. Later is de portefeuille aan projecten in de samenwerking dusdanig veranderd dat de provincie haar rol heeft heroverwogen. De provincie is nu klein aandeelhouder in de cv. Uittreden is ook aan de orde geweest maar daarover is uiteindelijk geen overeenstemming bereikt. De provincie is nu stille vennoot en bemoeit zich als klein aandeelhouder niet met de gang van zaken.
83	21-5	VVD	Waarom worden bij de effectindicatoren onder realisatie de cijfers uit 2018 niet gebruikt?	Voor de effectindicatoren zijn de definitieve cijfers over 2018 nog niet beschikbaar. Daarom worden de cijfers van 2017 gebruikt voor de meeste indicatoren. Alleen voor wind-energie worden cijfers over 2018

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			Deze waren eind 2018 wel beschikbaar. Daarmee zou voldoende tijd moeten zijn. Moet toch voldoende tijd geweest zijn om de getallen wel te gebruiken. Nu geen adequaat beeld.	gebruikt maar ook die zijn nog niet helemaal definitief. De Windmonitor 2018 wordt op korte termijn door het Rijk gepubliceerd opgeleverd en daarna aan u toegezonden. Op afzienbare termijn wordt de Staat van Zuid-Holland geactualiseerd met de definitieve cijfers over 2018.
84	21-5	VVD	Wat is de reden dat de meetwaarde achterblijven bij de streefwaarden? Waren de Streefwaarden te ambitieus of zijn de genomen maatregelen niet effectief?	Hier is sprake van de verschillen tussen doelstellingen en realisatie. Er zijn meerdere redenen voor het nog niet behalen van de doelstellingen, zoals bijvoorbeeld de toegenomen vraag naar energie als gevolg van het economisch herstel sinds 2013. Ook zijn niet van alle inspanningen die gepleegd worden om de doelen te bereiken de resultaten al zichtbaar. Er worden met veel partijen afspraken gemaakt en ontwikkelingen gestart maar de resultaten in CO <sub>2</sub> -reductie moeten nog volgen. Op basis van praktijkprojecten en fieldlabs blijkt dat de resultaten zullen volgen maar daarvoor is uitvoering op grote schaal nodig.
85	21-5	VVD	Waarom gekozen voor referentiejaar 1990? CO <sub>2</sub> emissie ten opzichte van 1990 gestegen maar ten opzichte van 2016 gedaald. Daarnaast is 69.6 % CO <sub>2</sub> emissie in Zuid-Holland door de industrie veroorzaakt. Welke mogelijkheden heeft de provincie om hier maatregelen op te nemen? Is de provincie in overleg met de industrie hieromtrent?	De keuze voor het referentiejaar 1990 is door PS gemaakt in aansluiting op de afspraken die gemaakt zijn in Parijs. De totale emissie in de industrie van Zuid-Holland is enerzijds veroorzaakt door de uitstoot in de industrie en anderzijds door de electriciteitsproductie (bijvoorbeeld kolencentrales). Om de emissie in de industrie terug te brengen is de provincie in gesprek met diverse partners zoals het Havenbedrijf en verschillende overheden. De provincie deelt kennis, legt verbindingen tussen partijen en draagt met kleine financiële bijdragen (bijvoorbeeld via de Letters of cooperation) bij aan de reductie van CO <sub>2</sub> -uitstoot. Daarnaast beschikt de provincie met het VTH-instrumentarium over de mogelijkheid om afspraken te handhaven. Namens de provincie zien de Omgevingsdiensten toe op naleving van de energiebesparingsmaatregelen die in vijf jaar terugverdiend moeten worden. Voor de reductie van de uitstoot in de electriciteitsproductie is de provincie in overleg met netbeheerders en andere overheden. Het Rijk is voor dit onderdeel ook relevante speler, in verband met de sluiting van kolencentrales en de transitie naar schone energieproductie.
86	21-5	VVD	Zou de provincie de regisseur moeten zijn om de regionale energiestrategieën op te stellen?	De provincie Zuid-Holland is deelnemer aan de 7 regionale energiestrategieën waarin de partners in de regio's (publiek en privaat) samenwerken om tot regionale energiestrategieën te komen. Elke partner

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			Moet daar niet nog meer op ingezet worden om daarmee gemeenten en regio's in lokale projecten te helpen?	heeft daarin haar eigen rol en verantwoordelijkheid. De gemeenten en provincies zetten hun eigen bevoegdheden en instrumenten, complementair aan elkaar en aan die van private partijen in. Naast de rol als deelnemer in de RES'en heeft de provincie de afgelopen periode inzet gepleegd op het faciliteren van de processen. Er zijn ruimtelijke analyses aangeleverd en bijeenkomsten georganiseerd voor kennisontwikkeling en kennisuitwisseling. De provincie subsidieert lokale initiatieven om tot energiebesparing te komen en voor opwek van elektriciteit en warmte.
87	21-5	VVD	Waarom is er geen aandacht in het Meerjarenprogramma Groen en ook het POP3 programma voor zowel het Groene Hart en de Duin- en Bollenstreek. Daar zijn ook gebieden met een grote ruimtelijke kwaliteit? Dit terwijl in eerdere periode hier wel veel geld voor beschikbaar was. Neem als voorbeeld de Leidse Ommelanden?	Volgt ZSM
88	21-5	VVD	Uit het jaarverslag blijkt de leegstand in de detailhandel te zijn afgenomen, waarvoor de groei van de regionale economie als belangrijke reden tot grotere besteding in de sector genoemd wordt. Deze groei wordt vervolgens ook als rendabel argument genoemd om leegstaande detailhandel te transformeren naar woningen. Valt het percentage afname door groeiende besteding te kwantificeren in relatie tot de afname door transformatie naar woningen?	We hebben goed in beeld hoe de huidige leegstand in de detailhandel er uit ziet: het aantal leegstaande verkooppunten, het % leegstaande panden, het bijbehorende metrage vloeroppervlakte en de duur van de leegstand. We weten ook hoe de leegstand zich gedurende een jaar ontwikkelt en of er sprake is van een toe- of afname. De laatste periode neemt de leegstand af. Dat komt deels omdat de bestedingen toenemen maar vooral omdat leegstaand winkelvastgoed wordt getransformeerd naar woningen. De vraag naar woningen is zo groot waardoor de woningprijzen hard stijgen en het snel aantrekkelijk wordt om winkels te transformeren naar woningen. We zien ook dat de laatste tijd veel leegstand winkelvastgoed is omgezet naar horeca. We kunnen niet kwantificeren in welke mate de leegstand in de detailhandel is verminderd als gevolg van toenemende bestedingen in relatie tot de afname door transformatie door woningen.
89	21-5	VVD	Op basis van de stand van zaken met betrekking tot de achterstand in plaatsing van	Deze gemeenten zijn niet anders dan andere gemeenten. De extra aandacht van de provincie helpt wel, want de zes gemeenten werken allen hard aan het verbeteren van het proces van het huisvesten van

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			vergunninghouders (Rapportage Interbestuurlijk toezicht op het domein huisvesting, pagina 102) zijn zes gemeenten op de bestuurlijke interventieladder geplaatst in de fase afspraken maken. Zijn er significante verschillen in grootte, demografische opbouw van de bevolking en/of geografische ligging van de zes gemeenten, ten opzichte van de beter scorende gemeenten te benoemen? Is er in het licht van de tijdelijke regeling stimulering huisvesting vergunninghouders een verbeterlag te maken, en in hoeverre kan de Provincie daarin een regierol voeren?	vergunninghouders. Een gemeente heeft inmiddels een voorsprong en drie andere gemeenten gaan dit halfjaar naar verwachting met een voorsprong eindigen. De tijdelijke regeling stimulering huisvesting vergunninghouders bestaat sinds 1 januari 2019 niet meer. Deze regeling was met name gericht op de huisvesting van alleenstaande vergunninghouders, veelal vergunninghouders die gezinshereniging hebben aangevraagd. De regeling was geen groot succes, onder meer door de strikte voorwaarden van de subsidie. Het budget is dan ook niet uitgeput. Een regierol van de provincie op deze beëindigde regeling is dus niet aan de orde. De provincie kan bijdragen aan de huisvesting van vergunninghouders door conform het bestaande beleid te sturen op voldoende woningen in de sociale voorraad in alle gemeenten in de provincie.
90	22-5	PvdD	p 12, 1e regel, 13 fietspaden afgerond. Hoeveel waren er gepland? Kan er een overzicht gegeven worden van het totaal aantal fietsprojecten en	In 2018 waren er 22 projecten gepland. Voor het overzicht van de fietsprojecten kan de Voortgangsrapportage infrastructuur geraadpleegd worden en dan in het bijzonder bijlage 3. Dit overzicht bevat alleen de projecten boven de € 1 mln. Deze is bij de stukken voor de commissievergadering gevoegd.
91	22-5	PvdD	p13 energievernieuwing wordt schoner en duurzamer. Hoe verhoudt zich deze constatering in relatie tot de effectindicatoren 3.2 p83 (aandeel duurzame energie wordt niet gehaald) die niet gehaald worden?	Evenals in vraag 84 wordt hier geduïd op het verschil tussen doelstellingen en resultaten. Voor de beantwoording wordt u verwezen naar de beantwoording van vraag 84.
92	22-5	PvdD	Doel 2.1 Er is weer meer asfalt gelegd om files tegen te gaan en bereikbaarheid te vergroten. Wat zijn de effecten op de doelen in relatie tot meer asfalt:	Dit is een politieke vraag, politieke vragen kunt u in de Statenvergadering stellen.

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			<ul style="list-style-type: none"> <li>- verbeteren luchtkwaliteit;</li> <li>- verminderen dodelijke slachtoffers verkeer (is gestegen in 2018, 28% meer);</li> <li>- klimaatdoelen?</li> </ul>	
93	22-5	PvdD	p 13/91 Hoeveel woningen zijn er getransformeerd vanuit de leegstand van bedrijfspanden en om hoeveel bedrijfspanden ging het dan?	<p>Voor kantoren meet de provincie Zuid-Holland de ontwikkeling op het gebied van leegstand, plancapaciteit en aanbod/voorraad.</p> <p>In 2018 is ongeveer 310.000 m2 onttrokken door sloop/transformatie. Op pandniveau hebben wij deze cijfers niet, en naar welke functie is getransformeerd houdt de provincie niet bij</p>
94	22-5	PvdD	p 18 De provincie heeft 1,3 miljoen euro méér aan motorrijtuigenbelasting ontvangen. Elektrische auto's betalen geen wegenbelasting. Meer wegenbelasting leidt tot meer vervuiling. Hoe verhoudt zich dat tot de investeringen voor het schoon en slim vervoer maken van de provincie?	Dit is een politieke vraag, politieke vragen kunt u in de Statenvergadering stellen.
95	22-5	PvdD	p 20 Waarom is de 4,5 miljoen voor Gesloten Groen deel beklemd en niet volledig beklemd?	In de afgelopen jaarrekeningen was er nog sprake van een voordelig verschil op de totale arbeidskosten. Bij jaarrekening 2018 is voor het eerste sprake van overbesteding op het totale arbeidskostenbudget, derhalve is het onderdeel arbeidskosten niet meegenomen bij het beklemmen van middelen.
96	22-5	PvdD	p 21 overhead. De kosten voor externe inhuur zijn erg hoog. Vooral voor extra inhuurkosten voor informatisering en automatisering. Dit lijkt structureel te zijn vanwege de snelle ontwikkelingen van de ICT. Wat zijn de verschillen ten opzichte van het in dienst nemen van vaste krachten op dit vakgebied?	<p>De afdeling Informatisering en Automatisering (I&amp;A) maakt gebruik van een flexibele schil voor het realiseren van projecten. Deze bestaat uit de inhuur van schaarse zeer specialistische IT kennis. Door de snelle ontwikkelingen op dit vakgebied verschilt de nodige specialistische kennis voor de provincie door de jaren heen.</p> <p>Er wordt daarom afgewogen welke kennis het beste in huis kan worden gehaald en welke kennis</p>



nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			(Is dit niet veel goedkoper?)	<p>mogelijk snel weer is verouderd, zodat beter een beroep op de markt kan worden gedaan. Waarbij de inhuur zo klein mogelijk wordt gehouden. Zo heeft in 2019 de afdeling I&amp;A de vaste formatie met 24 fte uitgebreid. Hierbij is gekeken naar de huidige en toekomstige behoefte. Tegenover de uitbreiding van de vaste formatie stond het afbouwen van externe inhuur. Begin 2019 is de afdeling I&amp;A er in geslaagd de vaste formatie in te vullen met 22 van de 24 fte.</p> <p>De komende jaren wordt een toenemende vraag naar digitale oplossingen voorzien. De digitale transformatie (dataloket, omgevingsbeleid); waardenvol digitaliseren, toenemende datavragen (datagedreven werken) en innovatieve marktontwikkelingen vragen kwalitatieve kennis en slagkracht. De afdeling I&amp;A beziet samen met de afdeling P&amp;O op welke wijze hieraan een invulling wordt gegeven: vaste formatie of externe inhuur.</p>
97	22-5	PvdD	p 32 Kan worden aangegeven waaraan 565.000 euro is uitgegeven voor klimaatadaptatie en wat is doel en het resultaat geweest van het festival? M.a.w. is het doel gehaald en zo ja, op basis waarvan wordt dit geconcludeerd?	<p>Voor klimaatadaptatie is 480.000 euro beschikbaar gesteld. Dit heeft geleid tot de klimaatadaptatiestrategie "Weerkrachtig Zuid-Holland" die u ter bespreking is aangeboden. Verder kan genoemd worden dat we samen met de waterschappen voor heel Zuid-Holland de kwetsbaarheden van de bebouwde omgeving in kaart hebben gebracht en is een 'Convenant klimaatadaptief bouwen' ondertekend met 40 publieke en private partijen. Het door u genoemde bedrag wordt niet herkend in relatie met klimaatadaptatie.</p> <p>Het FvdT heeft geen direct verband met klimaatadaptatie. Behalve dat het één van de onderwerpen is die aan bod kwamen tijdens het festival.</p>
98	22-5	PvdD	p 34 Wanneer was de nulmeting van het aantal KRW grondlichamen dat aan de KRW doelen voldoet en om hoeveel KRW grondlichamen gaat het in totaal?	<p>In totaal heeft de provincie Zuid-Holland 5 KRW grondlichamen. Hiervan waren er in 2016 3 in orde. Voor 1 is de verwachting dat deze voor 2021 voldoet en de laatste moet voldoen in 2027.</p>
99	22-5	PvdD	Is onze constatering juist dat alle KRW grondlichamen in 2027 moeten voldoen aan de KRW doelen en zo ja, wordt dit gehaald?	<p>Ja, dat klopt.</p> <p>Ja, gezien de progressie gaan we dit halen.</p>

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
100	22-5	PvdD	p 34 In 2018 was het een zeer droge zomer. Welke droogtmaatregelen zijn er door de provincie genomen?	De provincie neemt geen maatregelen tegen de droogte omdat de provincie geen waterbeheerder is. De waterbeheerders zijn Rijkswaterstaat en de waterschappen.
101	22-5	PvdD	p 34 Wanneer worden de meetwaarden van het aantal KRW grondlichamen dat aan de KRW doelen voldoet bekend? Kunnen wij deze ontvangen?	Het gaat hier om de uitkomsten van de monitoringsronde 2018/2019 'KRW Chemie-toets'. Uiterlijk eind 2019 zijn deze bekend, en worden deze ook gedeeld.
102	22-5	PvdD	p 35 Hoeveel officiële zwemlocaties zijn er vastgesteld en hoeveel zwemlocatie voldeden niet aan de gesteld eisen? Welke waren dit?	<p>Er zijn voor het jaar 2019 <b>98</b> officiële zwemlocaties vastgesteld in de provincie Zuid-Holland. In het jaar 2018 waren dit 101 zwemlocaties.</p> <p>De volgende zwemlocaties zijn van de lijst gehaald, omdat zij niet aan de gestelde eisen voldeden of om andere redenen:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Speelvijver Europapark, gemeente Alphen a/d Rijn: De zwemwaterkwaliteit is al jaren slecht. Met de genomen maatregelen door betrokken partijen is het doel niet behaald om deze locatie als zwemwaterlocatie te laten voldoen. Ook is het bezoekersaantal de afgelopen jaren nihil gebleken.</li> <li>2. Krabbeplas Zuidzijde, gemeente Vlaardingen: De zwemlocatie wordt slecht bezocht. In het kader van project S.C.H.O.O.N., van het Hoogheemraadschap van Delfland, is er een deel van deze locatie nodig om dit project uit te voeren.</li> </ol> <p>Delfste Hout, Grote plas West: Zwemlocatie Delftse Hout en Delftse Hout, Grote plas west zijn samengevoegd. De locatie gaat verder onder de naam Delftse Hout. De zwemlocaties liggen direct naast elkaar. Omwille van eenduidige communicatie naar de burgers zijn de locaties samengevoegd.</p>
103	22-5	PvdD	p 38 'Met uitzondering van Vlietland, Valkenburgse Meer-zuid, Oosterduinse Meer en Noord-Aa, zijn alle provinciale recreatiegebieden overgedragen aan	Volgt zsm

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			gemeenten en particuliere beheerders.' Zijn er voor de overgebleven provinciale recreatiegebieden groene ambities opgesteld? Nee, waarom niet? En zo ja, wat zijn deze ambities?	
104	22-5	PvdD	Worden bij het onderzoek naar blauwalg duurzame oplossingen onderzocht?	<p>Bij onderzoeken naar blauwalg wordt er naar duurzame oplossingen gekeken. De provincie wordt door betrokken partijen op de hoogte gesteld door middel van o.a. de projectgroepen zwemwater, platform blauwalgen, gesprekken met waterschappen etc.</p> <p>Vanuit het hoogheemraadschap van Delfland wordt er een pilot uitgevoerd om op een goedkope en innovatieve manier het fosforgehalte in oppervlaktewater te verwijderen. Dit gaat gebeuren bij de zwemlocatie De Put, in Rijswijk. De plas heeft de laatste jaren problemen met blauwalg en het terugdringen van het fosforgehalte in het water zou een oplossing kunnen zijn.</p>
105	22-5	PvdD	p 40 1.4a Oude en nieuwe biodiversiteitsmeting. De streefwaarde was gesteld op 105, in 2018 op 100 en meetwaarde op 98. De nieuwe meting vindt plaats via de Living Planet Index. Het is ons onduidelijk op basis waarvan de verschillen worden bepaald (minder variatie) en op grond waarvan worden de waarden als stabiel beoordeeld? Kan dit nader worden toegelicht?	Het is lastig te bepalen waardoor de nieuwe indicator een 'vlakker' beeld geeft dan de oude. Nieuwe technieken en nog strengere selectie op betrouwbaarheid zullen dit waarschijnlijk beïnvloeden, dit heeft mogelijk een 'dempend' effect. Ook verschil in de soorten die meegenomen (kunnen) worden heeft invloed. Dat de staat van de biodiversiteit van jaar tot jaar slechts kleine variaties vertoont en toe- of afname betrekkelijk langzaam verlopen, is in overeenstemming met de beschikbare kennis. Voor individuele soorten of soortgroepen kan dat anders zijn.
106	22-5	PvdD	p.40 'De meetwaarde 2018 is gebaseerd op de beheerplannen van alle 22 aangewezen N2000 gebieden. De streefwaarde 2018 voor 1.4.d wordt gehaald en voor 1.4.c vrijwel gehaald.' en 1.4d 'Kwaliteit	De nulmeting/streefwaarde voor 1.4 c en 1.4 d is gebaseerd op de situatie in 2012. Er waren in 2012 drie gebieden met een vastgesteld plan. Een nulmeting/streefwaarde gebaseerd op 3 gebieden is niet bruikbaar als referentie voor 22 gebieden. Daarom wordt de nulmeting/streefwaarde van deze indicatoren volgend jaar herijkt voor alle 22 gebieden.

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			<p>leefgebied/populatiegrootte vogel- en habitatrichtlijnsoorten in N2000 gebied met vastgesteld beheerplan (% met goede kwaliteit) streefwaarde 49%, terwijl meetwaarde 38%. Ook 'Veel hectares met een aangewezen habitat vallen in de categorie matig (69% in 2018). In de beheerplannen van de 1e beheerperiode is de doelstelling om de achteruitgang van de habitats te stoppen. In de beheerplannen van de 2e periode wordt ingezet om met name de kwaliteit van de habitats te verbeteren.' Hoe wordt verklaard dat doel 1.4d met het verschil van 10% tussen streef- en meetwaarde wordt benoemd als vrijwel gehaald, terwijl het stoppen van achteruitgang van habitat en verbetering van habitat nog moet worden uitgevoerd?</p>	<p>De meetwaarde 2018 is wel al gebaseerd op deze 22 gebieden waarvan de streefwaarde in 2018 op 37% stond. Toetsing van de meetwaarde 2018 aan de streefwaarde 2018 (een kleiner gebied) is om voornoemde reden niet goed mogelijk.</p> <p>Voor de begroting 2020 zullen deze indicatoren worden herzien.</p>
107	22-5	PvdD	<p>p 40 Wat wordt er gedaan om de achteruitgang van de habitats te stoppen terwijl nu de CO2 uitstoot en fosfaat in onze provincie is toegenomen, zoals blijkt uit de jaarstukken?</p>	<p>De toegenomen CO2 uitstoot vormt geen directe bedreiging voor de habitats in de N2000-gebieden. Indien uit monitoring &amp; evaluatie mocht blijken dat dit wel het geval is worden waar mogelijk maatregelen genomen.</p> <p>Uit de jaarstukken blijkt dat maatregelen om fosfaatconcentraties in het oppervlaktewater terug te dringen effectief zijn. Ook is het fosfaatoverschot op cultuurgronden gedaald. Voorzover fosfaat een probleem vormt voor het realiseren van de natuurdoelen in onze Natura 2000-gebieden, worden per gebied adequate maatregelen genomen om effecten van (te) hoge fosfaatconcentraties te voorkomen.</p> <p>Uitvoering van de maatregelen is geborgd via het beheerplan en overeenkomsten met de terreinbeheerders.</p>

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
108	22-5	PvdD	Wordt de gehele strategische reservering natuur in uitvoering genomen?	Ja. Dit is in het Kaderbesluit Groen 2019 door PS besloten. De achtergrond is dat, op basis van de ervaringen met betrekking tot de realisatie van het NNN, samen met de partners in de regio geconstateerd is dat verwerving en inrichting van het NNN veel tijd vergt. Voor de realisatie van de strategische reserveringen, waarvoor het proces nog moet starten, moet rekening gehouden worden met een doorlooptijd van 7-8 jaar. Omdat het NNN, conform de afspraken met het Rijk, per 2027 gerealiseerd moet zijn, moet uiterlijk per 2019 gestart worden met het gebiedsproces.
109	22-5	PvdD	<p>p 41</p> <p>a) Kunt u een overzicht geven van de ganzenrustgebieden in Zuid-Holland?</p> <p>b) Zitten daar ook daadwerkelijk grote aantallen ganzen (In het verleden zijn de ganzenfoerageergebieden opgeheven, omdat daar nagenoeg geen ganzen zaten)</p> <p>c) Is bekend wat het effect is van de ganzenrustgebieden waarvoor de provincie subsidie verleent? En zo nee, gaat dit onderzocht worden?</p> <p>d) En mag daar bijvoorbeeld niet worden gejaagd? En gemaaid in het broedseizoen?</p> <p>e) Wat zijn de voorwaarden waaraan door agrariërs moet worden voldaan in de ganzenrustgebieden?</p> <p>f) Hoe vaak is er in 2018 hierop een controle uitgevoerd?</p>	<p>a) Er zijn in Zuid-Holland twee ganzenrustgebieden: in de omgeving van Reeuwijk, grenzend aan het Natura 2000-gebied 'Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein' en in de Alblasserwaard bij het Natura 2000-gebied 'Donkse Laagten'.</p> <p>b) Ja.</p> <p>c) Het effect is dat de ganzen in deze gebieden gedurende de winterperiode (van 1 november tot 1 april) met rust worden gelaten.</p> <p>d) De regeling m.b.t. de ganzenrustgebieden is vastgelegd in de Subsidieregeling groen Zuid-Holland 2016. Daaruit blijkt dat men binnen een ganzenrustgebied in aanmerking komt voor subsidie indien men schriftelijk verklaart het verjagen van beschermde inheemse ganzen in het gebied te hebben nagelaten. Het bejagen van wildsoorten of het beheren of bestrijden van andere soorten ter voorkoming van schade is in deze gebieden niet verboden, tenzij dit een verjagend effect heeft op aanwezige beschermde inheemse ganzen in de periode van 1 november tot 1 april. Het voorgaande geldt ook voor maaiwerkzaamheden: deze kunnen plaatsvinden tenzij er een verjagend effect is op aanwezige ganzen in de periode van 1 november tot 1 april.</p> <p>e) Zie antwoord bij d.</p> <p>De subsidie-aanvragen zijn beoordeeld door Bij12 aan de hand van de eisen uit de Subsidieregeling groen Zuid-Holland 2016.</p>
110	22-5	PvdD	p 42 Hoe komt het dat voor de uitvoering van	Langslepende juridische procedures rond vergunning verlening, ongeschikte weersomstandigheden (te

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			Natura 2000/PAS maatregelen in 2018 1,6 miljoen euro minder is gerealiseerd?	<p>nat, geen vorst) en extra tijd voor draagvlakverwerving omgeving zijn de voornaamste redenen waarom soms vertraging in de uitvoering optreedt.</p> <p>Daarnaast staan de nodige "voorwaardelijke" maatregelen geprogrammeerd. Deze worden alleen uitgevoerd als uit monitoring of onderzoek blijkt dat ingrijpen noodzakelijk is. Dergelijke maatregelen kunnen niet of vertraagd tot uitvoering komen wat een teken is dat de natuur er goed voor staat.</p> <p>Tenslotte: de meerjarenbegroting N2000/PAS stamt nog grotendeels uit 2015 (inwerkingtreding PAS) en is niet jaarlijks geactualiseerd op de programmering van de uitvoering. In 2019 vindt op dit punt een actualisatieslag plaats. De begroting zal hiermee beter aansluiten op de uitvoering.</p>
111	22-5	PvdD	p 42 (en andere pagina's) Hoeveel subsidiegelden (inclusief plattelandsontwikkelingsprogramma, POP3) zijn er in totaal uitgegeven aan agrarisch natuurbeheer? Wat is in 2018 het effect geweest van de investeringen van het agrarische natuurbeheer?	In 2018 is in totaal € 6.712.000 aan subsidies uitgegeven. Hiervoor is 16.836 ha agrarisch natuurbeheer via het ANLb gerealiseerd.
112	22-5	PvdD	p45 'Landbouwsector als sterke economisch cluster op lange termijn in stand houden' en 'De melkproductie per hectare voederoppervlakte was in 2017 hoger dan het meerjaarsgemiddelde. Met name na het afschaffen van de melkquota is de melkproductie per hectare ook in Zuid-Holland toegenomen.' Hoe staat de toename van de melkproductie in verhouding tot de duurzaamheids- en klimaatdoelen?	<p>Algemene opmerking vooraf: dit is in feite geen technische vraag qua toelichting op de jaarrekening. Het is een verdiepende inhoudelijke vraag.</p> <p>Deze vraag is daarom niet zomaar te beantwoorden. Ten eerste is onduidelijk welke duurzaamheids- en klimaatdoelen de PVDD hieraan refereert.</p> <p>De totale melkproductie landelijk is gelimiteerd door landelijk beleid via fosfaatwetgeving en het plafond voor Nederland.</p> <p>Ook de melkveehouderij in Zuid-Holland moet daaraan voldoen.</p>
113	22-5	PvdD	p 45 Kan worden uitgelegd wat precies wordt	Dit doel is vastgesteld door PS bij het Ambitiedocument InnovatieAgenda Duurzame Landbouw in juni

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			bedoeld met ' het versterken van de biodiversiteit bij normale agrarische bedrijfsvoering door nieuwe verdienmodellen'?	2016. Op blz. 15 van dit document staat een toelichting. In de kern gaat het erom hoe de bijdrage van een agrarische ondernemer voor meer biodiversiteit op de markt waarde kan krijgen (= verdienmodel). Concreet: "Wat zal de consument aan mij betalen voor mijn inzet op biodiversiteit?".
114	22-5	PvdD	p 46 Wat wordt precies bedoeld met de certificering 'on the way to planet proof'?	Landelijk is een keurmerk Planet Proof ontwikkeld door Stichting Milieukeur voor melk. Deze pakken melk staan nu al in de winkels en supermarkten. Voor andere sectoren in landbouw en tuinbouw wordt nu dit planet proof keurmerk ontwikkeld: dat is 'On the way tot planet proof'. Ook voor akkerbouw is dit al ontwikkeld..
115	22-5	PvdD	p 46 onderaan. Is bekend hoeveel mest er in Zuid-Holland is geproduceerd? Is er bijvoorbeeld een overzicht van de afgelopen jaren? Wat wordt er precies bedoeld met de 'afvoer van mest' en waar gaat dit dan naar toe?	Voor een overzicht van de trends en ontwikkelingen in de akkerbouw en melkveehouderij heeft de provincie een rapport laten opmaken door de WUR: <a href="http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/549395">http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/549395</a>  Hierin zijn geen cijfers weergegeven over de mestproductie. Er wordt nagekeken of deze data toch beschikbaar kan komen.  'afvoer van mest' betekent dat bedrijven de mest van hun bedrijf moeten afvoeren, omdat ze dit niet op eigen land kwijt kunnen om binnen de fosfaatgebruikersruimte te blijven.
116	22-5	PvdD	Wereldwijd worden de vijf vrijheden van Brambell gebruikt als basisnorm voor dierenwelzijn. De basis van dierenwelzijn is het voldoen aan de vijf vrijheden (Brambell) <sup>1</sup> : I Dieren zijn vrij van honger en dorst. Ze hebben gemakkelijk toegang tot vers water en een adequaat rantsoen; II Dieren zijn vrij van ongemak. Ze	Dit is in feite geen technische vraag qua toelichting op de jaarrekening. Het is een verdiepende inhoudelijke vraag en hiervoor is een schriftelijke vraag geëigend.

<sup>1</sup> <http://edepot.wur.nl/181648>

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			<p>hebben een geschikte leefomgeving inclusief onderdak en een comfortabele rustplaats;</p> <p>III Dieren zijn vrij van pijn, verwonding en ziekte. Er is sprake van preventie en een snelle diagnose en behandeling;</p> <p>IV Dieren zijn vrij van angst en stress. Er is zorg voor voorwaarden en behandelingen die geestelijk lijden voorkomen;</p> <p>V Dieren zijn vrij om natuurlijk gedrag te vertonen. Ze hebben voldoende ruimte, goede voorzieningen en gezelschap van soortgenoten.</p> <p>Op welke manier heeft de schaalvergroting geleid in het afgelopen jaar tot verbetering van dierenwelzijn, gebaseerd op de vijf genoemde vrijheden, buiten meer ruimte per dier (wat al eerder als argument is aangegeven door het college)? Konden dieren bijvoorbeeld natuurlijk gedrag vertonen en is er geen sprake van amputaties staarten en snavels?</p>	
117	22-5	PvdD	p 47 Wordt bij het programma ' Jong Leren Eten' ook vermindering van vleesconsumptie en de voordelen van vegetarisch voedsel	Jong Leren Eten is een landelijk programma ( <a href="http://www.jonglereneten.nl">www.jonglereneten.nl</a> ) . Het doel is doel dat kinderen en jongeren leren om gezonde én duurzame keuzes te maken. Het programma ondersteunt en faciliteert en daarvoor zijn in Zuid-Holland twee makelaars actief. Het is aan scholen, kinderdagverblijven en dergelijke



nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
			meegenomen in het belang van verbetering van de leefomgeving en gezondheid?	instanties om zelf de keuze te maken in de uitvoering van wat zij een duurzame keuze vinden van het voedsel. Meer informatie over de uitvoering in Zuid-Holland kunt u vinden op de website <a href="https://www.jonglereneten.nl/provincie/zuid-holland">https://www.jonglereneten.nl/provincie/zuid-holland</a> .
118	22-5	PvdD	p 51 de vermindering van aantal blootgestelden aan risicovolle activiteiten is minder dan 1%. Dit lijkt ons een héél matige daling en mogelijk zelfs gewoon een meetfout. Is deze conclusie juist? Zo nee, hoe zit het dan?	Er is geen sprake van een meetfout. Voor deze indicator hebben wij in de begroting 2018 aangegeven dat als streefwaarde geldt dat het aantal blootgestelden gelijk of lager is dan de nulmeting (653.000). Ondanks een stijging van het inwoneraantal en een aantrekkende economie is het aantal blootgestelden gedaald waardoor de streefwaarde in 2018 is gehaald.
119	22-5	PvdD	p 55. Er staat dat economische groei zorgt voor toenemende druk op de infrastructuur. Onze constatering is dat de economische groei ook een toenemende druk legt op een gezonde en veilige leefomgeving. Is deze constatering juist?	Dit is een politieke vraag, politieke vragen kunt u in de Statenvergadering stellen.
120	22-5	PvdD	p 59 Wat is de (mogelijke) verklaring van de toename van het aantal verkeersslachtoffers in Zuid-Holland?	Er is geen eenduidige verklaring voor de toename van het aantal verkeersslachtoffers te geven. De toename, in 2017 t.o.v. 2016 is met name in de leeftijdsgroep 70+ terug te vinden. (van 15 naar 28). Daarnaast is in 2017 in Zuid-Holland vooral in de vervoerwijze personenauto en onder voetgangers een toename zichtbaar.
121	22-5	PvdD	p 85 69,6% van de CO2 emissie in Zuid-Holland wordt veroorzaakt door de industrie, inclusief de elektriciteitscentrales. Wat is het percentage dat wordt veroorzaakt door de landbouw?	De landbouw inclusief glastuinbouw stoot 7% uit van de totale CO <sub>2</sub> -uitstoot in Zuid-Holland. Dit is exclusief de CO <sub>2</sub> -uitstoot als gevolg van bodemdaling en veeteelt.
122	22-5	PvdD	p 191 grond voor grond. Hoeveel is tot nu toe gerealiseerd en wordt het doel in 2027	T/m 2018 is ca € 101 mln gerealiseerd aan (netto-)verkopen Grond-voor-grond

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord																								
			gehaald? Elk jaar staat wel vermeld hoeveel per jaar maar er staat geen overall totaal. Kunnen we een totaaloverzicht krijgen?	<p>Voor de resterende periode t/m 2027 moet nog ca. € 38 mln aan (netto-)verkoopopbrengsten uit grond-voor-grond worc</p> <p>Hieronder een totaaloverzicht naar huidig inzicht:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Overzicht verkoop GvG (mln €)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td><b>Realisatie t/m 2018</b></td> <td>101,4</td> </tr> <tr> <td><b>2019</b></td> <td>12,2</td> </tr> <tr> <td><b>2020</b></td> <td>5,3</td> </tr> <tr> <td><b>2021</b></td> <td>3,9</td> </tr> <tr> <td><b>2022</b></td> <td>3,2</td> </tr> <tr> <td><b>2023</b></td> <td>3,3</td> </tr> <tr> <td><b>2024</b></td> <td>3,4</td> </tr> <tr> <td><b>2025</b></td> <td>2,5</td> </tr> <tr> <td><b>2026</b></td> <td>2,2</td> </tr> <tr> <td><b>2027</b></td> <td>1,5</td> </tr> <tr> <td><b>Totaal</b></td> <td><b>138,9</b></td> </tr> </tbody> </table>	Overzicht verkoop GvG (mln €)		<b>Realisatie t/m 2018</b>	101,4	<b>2019</b>	12,2	<b>2020</b>	5,3	<b>2021</b>	3,9	<b>2022</b>	3,2	<b>2023</b>	3,3	<b>2024</b>	3,4	<b>2025</b>	2,5	<b>2026</b>	2,2	<b>2027</b>	1,5	<b>Totaal</b>	<b>138,9</b>
Overzicht verkoop GvG (mln €)																												
<b>Realisatie t/m 2018</b>	101,4																											
<b>2019</b>	12,2																											
<b>2020</b>	5,3																											
<b>2021</b>	3,9																											
<b>2022</b>	3,2																											
<b>2023</b>	3,3																											
<b>2024</b>	3,4																											
<b>2025</b>	2,5																											
<b>2026</b>	2,2																											
<b>2027</b>	1,5																											
<b>Totaal</b>	<b>138,9</b>																											
123	23-5	PvdD	Indicatoren staan opeens niet meer in jaarstukken maar wel in takenboek. Waarom? Hoe komt dat?	<p>Bij het vorige P&amp;C product (de begroting 2019) is middels het Statenvoorstel gecommuniceerd dat er een wijziging is doorgevoerd ten opzicht van de voorgaande P&amp;C producten. De taken die door de Gedeputeerde Staten worden vastgesteld worden los van het PS boekwerk ter info aan de Staten aangeboden. Bij de jaarrekening is deze lijn doorgetrokken.</p> <p>De reden hierachter is dat Provinciale Staten de programma's en doelen vaststellen en Gedeputeerde</p>																								

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord
				Staten de taken. In de P&C producten laten we dit onderscheid nu beter terugkomen door de taken als een apart boek ter informatie aan te bieden.
124	22-5 Algemene commissie	GL/SP	<p>Toezegging nadere toelichting indicatoren doel 2.2</p> <p>Kunt u een nadere duiding geven voor de "rode bolletjes" in het OV-gedeelte</p>	<p>In 2018 zijn een aantal nieuwe R-net lijnen gaan rijden (lijn 410 Leiden – Leiderdorp, 470 Alphen – Schiphol, 497 Gouda –Schoonhoven). In 2017 vielen deze lijnen binnen "instappers bus concessies". Dit leidt tot een verschuiving van reizigers van "instappers bus concessies" naar "instappers R-net lijnen". Als deze in gezamenlijkheid worden beschouwd waren er in 2017: <math>29,6 + 2,8 = 32,4</math> mln. instappers en in 2018: <math>27,5 + 4,5 = 32,0</math> mln. instappers.</p> <p>De daling in het totaal aantal reizigers is te verklaren door meerdere factoren.</p> <p>In alle concessies samen hebben we ongeveer 120.000 instappers per dag. Er zijn in 2018 drie stakingsdagen geweest. Dit leidt tot ongeveer 360.000 minder reizigers.</p> <p>Als de instappers per maand worden beschouwd blijkt dat vooral in de maanden mei tot en met september minder reizigers zijn vervoerd. Dit zijn juist de maanden met de stakingsdagen en het langdurige mooie weer in 2018.</p> <p>Tenslotte is er sprake geweest van een data probleem bij het ingaan van de nieuwe concessie DMG ( in diverse bussen werden de check-ins niet/niet juist geregistreerd). Als de maand december 2017 met de maand december 2018 wordt vergeleken zijn er in 2017 in de DAV concessie 826.000 instappers geregistreerd. In 2018 zijn voor DAV en DMG samen <math>229.000 + 385.000 = 614.000</math> instappers geregistreerd. Dit scheelt ruim 200.000 instappers.</p>
125	22-5 Algemene commissie		<p>Toezegging om de uitputtingspercentage (voorspelend vermogen) ook ten opzichte van de primaire begroting te presenteren</p>	<p>In het financieel beeld is het voorspellend vermogen opgenomen conform de vastgestelde indicatoren 5.1.1.1. Hierbij is uitgegaan van realisatie ten op zichte van de lastenbudget na begrotingswijzigingen. In het onderstaand overzicht zijn de percentages opgenomen tov de begrotingswijzigingen en ten op zichte van de primaire begroting. De bedragen zijn afgerond op mln., dit zorgt voor een marginale afwijking op 1 decimaal dan waarover is gerapporteerd.</p>

nr	Ontvangen	Partij	Vraag	Antwoord																								
				<table border="1"> <thead> <tr> <th>Jaar</th> <th>Primaire begroting</th> <th>Bijgestelde begroting</th> <th>Realisatie</th> <th>Realisatie tov bijgestelde begroting</th> <th>Realisatie tov prim. Begroting</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2016</td> <td>731</td> <td>743</td> <td>665</td> <td>89,5%</td> <td>91,0%</td> </tr> <tr> <td>2017</td> <td>691</td> <td>610</td> <td>552*</td> <td>90,5%</td> <td>79,9%</td> </tr> <tr> <td>2018</td> <td>682</td> <td>655</td> <td>619</td> <td>94,5%</td> <td>90,8%</td> </tr> </tbody> </table> <p>bedragen in mln. * exclusief eenmalige afschrijving activa van derden</p>	Jaar	Primaire begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Realisatie tov bijgestelde begroting	Realisatie tov prim. Begroting	2016	731	743	665	89,5%	91,0%	2017	691	610	552*	90,5%	79,9%	2018	682	655	619	94,5%	90,8%
Jaar	Primaire begroting	Bijgestelde begroting	Realisatie	Realisatie tov bijgestelde begroting	Realisatie tov prim. Begroting																							
2016	731	743	665	89,5%	91,0%																							
2017	691	610	552*	90,5%	79,9%																							
2018	682	655	619	94,5%	90,8%																							